

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 29 december 2025

Mål nr
B 1865-25

PARTER

Klagande

M.H.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat A.S.

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Utvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2025-02-05 i mål B 17441-24

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnande.

A.S. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av M.H. i Högsta domstolen med, rätt räknat, 9 913 kr. Av beloppet avser 7 930 kr arbete och 1 983 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

M.H. har yrkat att Högsta domstolen ska upphäva beslutet om utvisning.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. M.H., som är medborgare i Somalia, ansökte om asyl i Sverige i december 2014. Han var då 21 år. Han beviljades i mars 2016 permanent uppehållstillstånd och flyktingstatusförklaring i landet.
2. I december 2024 dömde tingsrätten M.H. för grovt olaga hot, grovt vapenbrott och vållande till kroppsskada, grovt brott, till fängelse i sex år och sex månader. Det grova vapenbrottet bestod i att M.H., som hade intagit droger, olovligen innehade en skarpladdad pistol på en allmän plats och i en kriminell miljö, där den typiskt sett kunde befaras komma till brottslig användning.
3. Vid prövningen av utvisningsfrågan kom tingsrätten fram till att brottsligheten skulle bedömas som synnerligen grov i den mening som avses i 8 a kap. 4 § första stycket 1 utlänningslagen (2005:716). Tingsrätten fann vidare att det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning och

säkerhet att låta M.H. stanna kvar i Sverige. Hans anknytning till Sverige, som huvudsakligen bestod i att han har barn här, ansågs inte utgöra hinder mot utvisning. M.H. utvisades därför ur landet med förbud att återvända hit.

4. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom.

Vad målet gäller

5. Målet gäller förutsättningarna för utvisning på grund av brott när den dömda är flykting och särskilt om ett grovt vapenbrott är ett sådant synnerligen grovt brott som avses i 8 a kap. 4 § utlänningslagen.

Grundläggande förutsättningar för utvisning på grund av brott

6. En utlänning får utvisas ur Sverige på grund av brott om han eller hon döms för brott till en strängare påföljd än böter. Utvisning får dock ske endast om gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet, eller om något av de brott som utlänningen döms för har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader eller annars är av sådan karaktär att utlänningen inte bör få stanna kvar i Sverige. (Se 8 a kap. 1 § första stycket utlänningslagen.)

7. När en domstol överväger om en utlänning ska utvisas ska den ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige. Det ska särskilt beaktas i vilken utsträckning som utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället, om utlänningen har barn i Sverige och även vilka övriga familjeförhållanden som utlänningen har här. (Se 8 a kap. 2 §.)

8. Hänsyn ska också tas till om utlänningen på grund av bestämmelserna i 12 kap. utlänningslagen inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att beslutet verkställs (se 8 a kap. 3 §).

9. I 8 a kap. 4–7 §§ utlänningslagen finns särskilda bestämmelser om utvisning av personer som tillhör vissa personkategorier (se 8 a kap. 1 § andra stycket). En sådan kategori är en utlänning som är flykting och behöver en fristad i Sverige (se 8 a kap. 4 § första stycket).

Utvisning av en flykting på grund av brott

10. En utlänning som är flykting och som behöver en fristad i Sverige får utvisas endast om utlänningen har begått ett synnerligen grovt brott och det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige, eller utlänningen i Sverige eller utomlands har bedrivit verksamhet som har inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta med sådan verksamhet här (se 8 a kap. 4 § första stycket utlänningslagen).

11. Även för den som har status som flykting ska de allmänna förutsättningarna i 8 a kap. 1–3 §§ utlänningslagen prövas. Om kraven enligt 8 a kap. 4 § första stycket 1 är uppfyllda kommer vad som anges i 8 a kap. 1 § regelmässigt också att vara uppfyllt. Vad som föreskrivs i 1 § får därmed normalt inte någon självständig betydelse vid prövningen av om en flykting ska utvisas för att han eller hon har begått ett synnerligen grovt brott.

12. Av de allmänna förutsättningarna för utvisning följer att en bedömning ska göras av om utlänningens anknytning till Sverige eller förekomsten av verkställighetshinder innebär hinder mot att han eller hon utvisas ur landet. På grund av de omständigheter som enligt 8 a kap. 4 § måste föreligga för att det ska bli aktuellt att utvisa en flykting kommer verkställighetshinder endast att hindra utvisning om den förföljelse som hotar i det andra landet innebär fara för utlänningens liv eller annars är av särskilt svår art (se 12 kap. 2 § andra stycket andra meningen).

13. Bestämmelserna om utvisning av flyktingar bygger på Sveriges åtaganden enligt FN:s konvention från 1951 angående flyktingars rättsliga ställning, Genèvekonventionen (se prop. 2021/22:224 s. 51). Enligt konventionen gäller inte det förbud mot att utvisa en flykting som i övrigt föreskrivs i konventionen för en flykting som, med hänsyn till att han eller hon genom en dom som fått laga kraft har dömts för ett synnerligen grovt brott, utgör en samhällsfara i landet (se artikel 33.2).

14. Bestämmelserna i 8 a kap. 4 § utlänningslagen fick sin nuvarande lydelse den 1 augusti 2022 och stämmer i sak överens med vad som gällde tidigare. I förarbetena anges att gränsen för vad som ska anses vara ett synnerligen grovt brott i rättspraxis vanligen har ansetts gå vid brott för vilket utlänningen har dömts till ett långt fängelsestraff. (Se prop. 2021/22:224 s. 22, 51 och 128, jfr NJA 1981 s. 1246 och NJA 1991 s. 203.)

15. Uttrycket synnerligen grovt brott används, förutom i 8 a kap. 4 §, även i andra bestämmelser i utlänningslagen. I 4 kap. 3 § andra stycket 1 anges att en utlänning får vägras flyktingstatusförklaring om han eller hon genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige. På motsvarande sätt framgår av 4 kap. 5 b § andra stycket att en flyktingstatusförklaring får återkallas, om den som har fått en sådan status har begått ett synnerligen grovt brott. Migrationsöverdomstolen har prövat innebörden av synnerligen grovt brott enligt dessa bestämmelser (se bl.a. MIG 2021:9 och MIG 2025:3).

EU:s skyddsgrundsdirektiv

16. De bestämmelser i 4 kap. utlänningslagen som innehåller uttrycket synnerligen grovt brott har sina motsvarigheter i EU:s skyddsgrundsdirektiv¹, som har genomförts i svensk rätt och som är grundat på Genèvekonventionen. Uttrycket ska därför tolkas i ljuset av den innebörd som följer av unionsrätten.

17. EU-domstolen har i avgörandet *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, C-402/22, EU:C:2023:543, uttalat sig om förutsättningarna för att vägra en flyktingstatusförklaring enligt direktivet på grund av att utlänningen har begått ett synnerligen grovt brott (jfr 4 kap. 3 § andra stycket 1 utlänningslagen).

18. Av domen framgår att det måste vara fråga om ett enskilt brott som är att betrakta som synnerligen grovt. Det är alltså inte den samlade brottsligheten som ska bedömas. Det enskilda brottet ska ha exceptionellt hög allvarsgrad och allvarligt undergräva det berörda samhällets rättsordning. Bedömningen ska göras mot bakgrund av samtliga omständigheter i det aktuella fallet. (Se domen p. 37, 39 och 40.)

19. EU-domstolen har uttalat att det vid bedömningen av allvarsgraden ska tas hänsyn till såväl den ”föreskrivna påföljden” (vilket får förstås som straffskalan för brottet) som den utdömda påföljden, brottets natur, eventuella försvårande eller förmildrande omständigheter, om uppsåt förelåg, arten och omfattningen av de skador som brottet orsakat liksom det förfarande som tillämpas för att beivra brottet (se domen p. 48).

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning).

20. Domstolen har särskilt framhållit att, bland nyss berörda kriterier, den påföljd som föreskrivs i den berörda medlemsstatens straffrättsliga lagstiftning utgör ett särskilt viktigt kriterium, utan att vara ensamt avgörande (se domen p. 31).

21. Bedömningen av om ett brott är tillräckligt grovt ska alltså, utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, göras med utgångspunkt i vissa bedömningskriterier. Kriterierna kan sägas ge uttryck för förhållanden som karakteriserar ett brott av sådan allvarsgrad att det normalt ska bedömas som synnerligen grovt.

Synnerligen grovt brott vid utvisning enligt 8 a kap. utlänningslagen

22. Regleringen i 4 kap. utlänningslagen av när flyktingstatus får vägras och när en förklaring om flyktingstatus får återkallas har som framgått en unionsrättslig bakgrund i skyddsgrundsdirektivet. Så är inte fallet när det gäller utvisning på grund av brott enligt 8 a kap. Uttrycket synnerligen grovt brott i flyktingsammanhang har dock ett gemensamt ursprung i Genèvekonventionen. Och det bör därför tolkas på ett enhetligt sätt utifrån hur det har behandlats inom unionsrätten och i den internationella flyktingrätten med stöd av Genèvekonventionen.

23. De överväganden som har gjorts av lagstiftaren vid bestämmande av brottets straffskala kan tjäna som vägledning vid bedömningen av om ett brott är synnerligen grovt. På detta sätt åstadkommer man en koppling till det som EU-domstolen har framhållit som ett särskilt viktigt bedömningskriterium när det gäller vad som konstituerar ett synnerligen grovt brott (se p. 20).

24. Uttrycket synnerligen grovt brott i utlänningslagen har som framgått sitt ursprung i den internationella flyktingrätten. Det har inte samma innebörd som den inhemska rubriceringsgraden synnerligen grov som finns

vid vissa brottstyper, exempelvis synnerligen grov misshandel eller synnerligen grovt vapenbrott.

25. Beträffande det ytterligare kravet på att det ska medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta utlänningen stanna kvar i Sverige bör det enligt EU-domstolen ses som ett separat, kumulativt krav på visad samhällsfara (se EU-domstolens dom Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides, C-8/22, EU:C:2023:542). I praktiken medför det att ett synnerligen grovt brott måste vara av sådan karaktär att brottet indikerar samhällsfara av det slaget och att det därigenom – tillsammans med övriga omständigheter – går att dra slutsatsen att det skulle medföra en allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta utlänningen stanna kvar i landet.

Närmare om allvarliga vapenbrott

26. När det gäller allvarliga vapenbrott kan konstateras att tillgången till skjutvapen många gånger utgör en förutsättning för att grova våldsbrott ska komma till stånd och att en uppkommen våldssituation riskerar att få betydligt svårare följder om skjutvapen förekommer. Den ökade tillgången till och användningen av skjutvapen inom den kriminella miljön har bedömts vara ett växande och mycket allvarligt samhällsproblem. (Se bl.a. prop. 2013/14:226 s. 34 och prop. 2017/18:26 s. 11 f.)

27. Lagstiftarens syn på brottslighetens allvar har fått genomslag i straffskalornas utformning. Straffskalan för grovt vapenbrott har skärpts vid flera tillfällen och så sent som under 2024 ändrades straffskalan för det grova vapenbrottet från fängelse i lägst två år och högst fem år, till fängelse i lägst fyra år och högst sju år. Lagstiftaren ansåg, i korthet, att det behövs strängare straff för brott som möjliggör det grova våldet (se prop. 2023/24:33 s. 20 och 22). Straffskalan för synnerligen grovt vapenbrott är fängelse i lägst sex år och högst tio år.

Bedömningen i detta fall

28. Enligt hovrättens dom, som i den delen har fått laga kraft, ska M.H. dömas för grovt olaga hot, grovt vapenbrott och vållande till kroppsskada, grovt brott. Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning av brottslighetens samlade straffvärde än den hovrätten har gjort. Som hovrätten har funnit bör påföljden därför bestämmas till fängelse i sex år och sex månader.

29. Eftersom M.H. har en flyktingstatusförklaring kan han utvisas endast om någon av de kvalificerade förutsättningarna i 8 a kap. 4 § utlänningslagen är uppfyllda. För M.H.s del aktualiseras förutsättningarna enligt 8 a kap. 4 § första stycket 1. Det innebär att han kan utvisas endast om han gjort sig skyldig till ett synnerligen grovt brott och det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom stanna kvar här.

30. M.H. döms för bland annat grovt vapenbrott. Utifrån de överväganden som lagstiftaren har gjort vid utformningen av det brottets straffskala är utgångspunkten att ett sådant brott ska bedömas som synnerligen grovt i utlänningslagens mening. Några skäl att i detta fall bedöma brottet på annat sätt har inte framkommit. Det innebär att det grova vapenbrott som M.H. har gjort sig skyldig till är ett sådant synnerligen grovt brott som avses i 8 a kap. 4 § första stycket 1 utlänningslagen.

31. Ett grovt vapenbrott är i sig ett brott som är ett hot mot grundläggande samhällsintressen genom att tillgång till skjutvapen många gånger utgör förutsättning för andra allvarliga våldsbrott och eftersom uppkomna våldssituationer riskerar att få betydligt svårare följder om skjutvapen förekommer. Brottets karaktär sammantaget med omständigheterna i övrigt avseende den aktuella brottsligheten leder till slutsatsen att det skulle

medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta M.H. stanna i Sverige.

32. Med hänsyn till den allvarliga brottslighet som M.H. har begått är utgångspunkten att han ska utvisas. Några mycket starka skäl däremot – som går utöver det ingrepp som en utvisning regelmässigt innebär för den som har barn i landet – har inte framkommit. M.H.s anknytning till Sverige utgör därför inte ett hinder mot att han utvisas.

33. I Högsta domstolen har hämtats in ett kompletterande yttrande från Migrationsverket. Av yttrandet framgår att det är svårt att uttala sig om i vad mån den individuella risk för förföljelse som bedömdes föreligga för M.H. när han kom till Sverige för mer än tio år sedan fortfarande kvarstår om han skulle utvisas till Somalia i dag. Oklarheten runt detta förstärks av det förhållandet att ytterligare flera år kommer att ha passerat innan verkställighet av utvisningsbeslutet blir aktuell. Det går därför i dagsläget inte att bedöma om det, vid den tidpunkt när frågan om verkställighet aktualiseras, kommer att föreligga något sådant verkställighetshinder som avses i 12 kap. 2 § andra stycket andra meningen utlänningslagen.

34. M.H. ska därför utvisas ur Sverige med förbud att återvända hit. Återreseförbudet ska bestämmas utan begränsning i tid.

35. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Dag Mattsson, Malin Bonthron, Stefan Reimer (referent) och Johan Danelius. Föredragande har varit justitiesekreteraren Catrine Manne Rutberg.